

CONFLICT OBSERVATORY

EVIDENCE · ANALYSIS · ACCOUNTABILITY

Документування привласнення культурних цінностей з Херсонського художнього музею

звіт Обсерваторії конфлікту

Підготовлено Обсерваторією конфліктів CURIA

Authorship and Acknowledgements

Disclaimer: This report was produced as part of the Conflict Observatory with the support of the Bureau of Conflict and Stabilization Operations, United States Department of State. This report does not necessarily represent the views of the United States Government. Learn more at <https://conflictobservatory.org>.

Цей звіт має бути процитований як: Лабораторія інформатики та аналізу культурної стійкості (CURIA). 2024. Документування привласнення культурних цінностей з Херсонського художнього музею - звіт обсерваторії конфлікту. Шарлотсвілл, Вірджинія: Лабораторія інформатики та аналізу культурної стійкості (CURIA).

Підсумок

Збройні сили Російської Федерації окупували місто Херсон, Україна, з 2 березня 2022 року по 11 листопада 2022 року. Наприкінці цього періоду культурні цінності були вивезені з багатьох державних установ міста. Кілька джерел припускають, що ці вилучення здійснили окупаційні російські війська та вивезли українські культурні цінності до місць за межами Херсона. Найвідомішою з постраждалих установ є Херсонський обласний художній музей імені Олексія Шовкуненка, співробітники якого заявили, що близько 11,000 з 14,000 культурних цінностей були примусово вивезені під час російської окупації. Використовуючи інформацію з відкритих джерел, аналітики Обсерваторії конфліктів разом з командою з питань культурної спадщини CURIA (Лабораторія інформатики та аналізу культурної стійкості) задокументували евакуацію Херсонського художнього музею, а також те, хто був причетний до цього, і куди, ймовірно, були вивезені предмети колекції після того, як вони були вилучені і з музею. Колишні співробітники Херсонського музею вже повідомляли про ідентифікацію щонайменше 128 предметів на окупованих територіях України, щонайменше 127 з яких знаходилися в Центральному музеї Тавриди в Сімферополі в Автономній Республіці Крим, і щонайменше один - в навчальному закладі в Генічеську, який є адміністративним центром окупованих територій Херсонської області. Аналітики CURIA (Лабораторія інформатики та аналізу культурної стійкості) виявили музейні звіти, в яких індивідуально зазначено ідентифікацію щонайменше 109 з цих предметів, а на фотографіях - щонайменше 101 з них. Аналітики CURIA (Лабораторія інформатики та аналізу культурної стійкості) також виявили незалежну інформацію, яка, як видається, підтверджує попередню ідентифікацію співробітниками музею ще 25 з цих об'єктів.

Цей звіт містить нову інформацію про логістику операції. Розслідувачі CURIA (Лабораторія інформатики та аналізу культурної стійкості) підтвердили, що місцем призначення "евакуйованих" предметів був Центральний музей Тавриди в Сімферополі, Крим. Наші розслідувачі визначили геолокацію вивезення та розміщення експонатів і підтвердили, що вони рухалися з Херсона до Сімферополя. Операція з вивезення з херсонського музею відбувалася з 31 жовтня по 3 листопада 2022 року, і в ній були задіяні недержавні вантажівки та шкільні автобуси. Наші висновки підважують кілька складових наративів Російської Федерації про цю операцію як "рятувальну місію", виправдану вказівкою Гаазької конвенції про вивезення творів мистецтва із зони конфлікту, де їм загрожує небезпека. Як підтверджують фотографії, розміщені на багатьох платформах, твори мистецтва Херсонського музею були упаковані, перевезені, доставлені та зберігалися без дотримання технічних специфікацій, необхідних для професійної консервації. На транспортних засобах немає жодних ознак того, що вони були обладнані приладами для контролю температури та вологості, що наражало твори мистецтва на додатковий ризик пошкодження.

Наше розслідування може мати наслідки для зусиль української прокуратури, спрямованих на пред'явлення звинувачень у злочинах проти культурної спадщини та крадіжі майна. Оскільки вивезення предметів колекції музею відбулося в умовах окупації, без згоди або підтримки законно призначеного керівництва музею, цілком можливо, що ця діяльність є порушенням національного законодавства України про охорону культурної спадщини. Розслідування цієї діяльності з метою перевірки та документування підтримує загальні зусилля з притягнення до юридичної відповідальності за повномасштабну війну Росії проти України, а також конкретні зусилля з моніторингу та повернення пошкоджених або викрадених матеріалів культурної спадщини. Ці цілі відповідають місії Обсерваторії конфлікту, яка полягає у підвищенні обізнаності громадськості про воєнні злочини та порушення прав людини в Україні. Відповідно до статті 4 Гаазької конвенції 1954 року, учасниками якої є і Росія, і Україна, незаконне привласнення, що включає експропріацію, культурних цінностей заборонено. Згідно зі статтею 12 Гаазької конвенції 1954 року, екстрене перевезення культурних цінностей має здійснюватися під спеціальним захистом після схвалення запиту про надання імунітету. Водночас, згідно зі статтею 13, перевезення у невідкладних випадках, які не можуть здійснюватися під попередньо схваленим спеціальним захистом, має здійснюватися під попередньо повідомленим невідкладним захистним шляхом демонстрації трикутника блакитного щита; а згідно зі статтею 19, перевезення у невідкладних випадках має бути попередньо схвалене звичайними зберігачами, якщо це є необхідним за даних обставин.